

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ПРЕЗИДЕНТЫР врач анахь дэгъухэм афэгущыуагъ

Республикэ зэнэкъокъоу «Ильэсым иврач анахь дэгъу» зыфиорэм теклоныгъэр къыщыдэзы-хыгъэхэм защыфэгущылогъэхэ торжественнэ зэх-хэ тыгуасэ Правительствэм и Унэ щыкыуагъ.

Зисэнэхъат фэшъыпкъэхэу, ильэс пчъагъэхэм къаклоцI псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ чанэу щылэжьэрэ врачхэм къафэгущыуагъ Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан.

— Ильэс зэкIэлъыкIохэм къаклоцI медицинэм иучреждениехэм икыу фэдиэу тынаI зэратемытыгъэр къыдэтлътэзэ, мы аужырэ уахътэм ахэм язэтэгъэпсыхъан, ящыкIэгъэ

оборудованиер ягъэгъотыгъэным тынаI тетэгъэты, — къыуагъ Президентым. — Зэнэкъокъум хэлажьэхэ, зифиорэм къахъагъэщыгъэхэм зэкIэми сигуапэу сафэгущыло, ащ даклоу гумэкIыгъоу, щыкIагъэу шыуиэхэм тащыжъугъэгъуазэмэ, амалэу щыIэмкIэ IэпыIэгъу тыкызырэрэ шъуфэхъуштымкIэ шъукъэсэгъэгугъэ.

Псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ Министерствэм зэхи-

щэгъэ комиссием кIэух зэфэхьысыжьбэу ышIыгъэхэм адиштэу зэнэкъокъум теклоныгъэр къыщыдэзыхыгъэу агъэнэфагъэр Адыгэ республикэ клиникескэ сымэджэщым ихирургическэ отделение ипашэу, УФ-м изаслуженнэ врачэу Болэкъо Махъмуд ары. Джащ фэдэу зэнэкъокъум илауреатэу хъугъэхэм къалэжьыгъэ дипломхэмрэ ахъщэ шIухъафтынхэмрэ Президентым зэхэхэм ашаритыжьыгъ.

Сыд фэдэрэ лъэныкъокIи IэпыIэгъу къафэхъурэ АР-м и Президент зэрэфэрэзэхэр нэужым медицинэм иIофышIэхэу къэгущылагъэхэм къыхагъэщыгъ.

Мы мэфэ дэдэм муниципальнэ образованиехэм ямедицинэ учреждениехэм къафашцъыгъэ реанимобильхэм ыкIи зы автобусым яIункIыбзэхэр Тхьаклушынэ Аслъан аритыжьыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан
къытырихыгъ.

Зэфэхьысыжьхэр ашIыгъэх, пшъэрылхэр къагъэнэфагъэх

Санкт-Петербург игъэлъэгъопIэ комплексэу «Лен-экспо» зыфиорэм шэклогъум и 21-м Урысыем иполитическэ партией «Единэ Россием» ия XI-рэ Зэфэс щыкыуагъ. Адыгэ Республикэм и Президентэу, партией «Единэ Россием» и Апшъэрэ совет хэтэу Тхьаклушынэ Аслъан, партием ичIыпIэ къутамэ иполитсовет и Секретарэу Iэщэ Мухъамэд, АР-м и Парламент идепутатэу Къуекъо Эдуард, муниципальнэ образованиеу «Мыекъопэ районым» иадминистрация ипашэу Евгений Ковалевыр Iофтхьабзэм хэлэжьагъэх.

Ащ зэфэхьысыжьбэу фэхъугъэхэм ыкIи партием тапэкIэ пшъэрылхэу зыфигъэуцужы-хэрэм афэгъэхьыгъагъ АР-м и Президент тыгуасэ зехищэгъэ пресс-конференциер.

Журналистхэм адыриIэгъэ зэлукIэгъум пэублэ псалъэ къышIышIэзэ, Урысыем ичIыпIэ зэфэхьысфэхэм къарыкIыгъэ лыкIо нэбгырэ мини 3,5-рэ Зэфэсым зэрэхэлэжьагъэр ыкIи ар шэпхъэ инхэм адиштэу зэрэрэ-кIокIыгъэр Тхьаклушынэ Аслъан къыхигъэщыгъ. Анахь шъхьалэу ылъытэу республикэм ипашэ къыуагъэр непэ къэралыгъом ихухъэрэмкIэ зэкIэмкIи «Единэ Россием» пшъэдэжIыжь ыхыным зэрэфэхьызыр ары. Социальнэ мэхъанэ зилэ программэхэр щыIэныгъэм щыпхырыщыгъэнхэм, экономикэм хэхьоныгъэхэр ышIынхэмкIэ ыкIи цыфхэм ящыIэклэ-псэукIэ нахышIум фиуэнкIынымкIэ анахъу уналэ зытебгъэтын фэе лъэныкъохэр, экономикэ кризисым пэшIуекIогъэным пае зэшIохыгъэн фаехэм, нэмыкIхэми Президент кIэклэу къащыуцугъ.

Нэужым журналистхэм къатыгъэ упчIэхэм яджэуапхэр Тхьаклушынэ Аслъан къаритыжьыгъэх.

УпчIэ: Аграрнэ комплексым ылъэныкъокIэ непэ республикэм гъэхъэгъэшIухэр илэх. О уиеплъыкIэ республикэм иэкономикэ хэхьоныгъэхэр ышIынхэмкIэ сыд фэдэ лъэныкъохэр ара анахъу уналэ зытебгъэтынхэ фаер?

Джэуап: Мэкъумэщ хызмэтым ылъэныкъокIэ непэ гъэхъагъэу тилэхэр тапэкIэ дгъэпытэнхэр типшъэрылхэу шъхьалэ. Ау ащ даклоу экономикэм изыкъегъэIэтынкIэ зишIогъэшхо къэкIошIт промышленностым, бизнес цыкIумрэ гурытымрэ, нэмыкI от-раслэхэм IэпыIэгъу тафэхъу-зэ тшIышIт. Джащ фэдэу экономикэмкIэ мэхъанэшхо зилэ туризмэм зиушъомбгъун амал илэ-нынр тинэплэгъу идгъэкIы хъу-

штэп. Ащ мылтыку къыхэзылхъэн зышIоигъо инвесторхэри щыIэх. Джыри зэ къыхэзгъэщымэ сшIоигъу, экономикэ кризисым емылтытыгъэу АР-м и Правительствэ пшъэрылхэу зыфигъэуцужыгъэхэр зэкIэ гъэцкIагъэхэ хъушIт.

УпчIэ: Зэфэсым къыфэгъэгъэхьыгъэ, партией «Единэ Россием» и Устав зэхьокIыныгъэхэр ыкIи хэхьоныгъэхэр фэхъугъэх. Сыда анахь шъхьалэу ащ къыхэзгъэщын плэкIышIыгъ?

Джэуап: Партием пшъэрылхэу зыфигъэуцужыгъэхэр адиштэу Зэфэсым хэлэжьагъэхэм зэкIэми зэдырагъаштэу Уставым зэхьокIыныгъэхэр ыкIи хэхьоныгъэхэр фашIыгъэх. Ащ къызэрэдилъытэрэмкIэ, къэралыгъом щызэхашцэрэ хэдзынхэм япхыгъэ агитационнэ Iофтхьэбзэ псэуми тапэкIэ шIокI имыIэу «единороссхэр» ахэлэжьэнхэ фае. Джащ фэдэу хэдзынхэм ахэлэжьэщит кандидатурэхэр гъэунэфыгъэнхэм фэшI, ахэм ащышхэу цыфхэр нахь зылты-зышцэнхэ зытэкIышIтхэр къыхэхыгъэнхэм ыкIи ахэм ярейтинг гъэунэфыгъэным пае ежъ партием хэтхэм голосоватэ ашIынынр шэпхьакIэу Уставым къыхэхьагъ.

Президентым къыфагъэгъэгъэ упчIэхэм ащышыгъэх цыфхэм псэупIэхэр ягъэгъотыгъэнхэм, «Единэ Россием» къыгъэхьызы-рыгъэ проектхэр республикэм щыгъэгъэгъэгъэнхэм, бизнес цыкIумрэ гурытымрэ хэхьоныгъэхэр ашIынхэм пае шIэгъэн фаехэр, партием непэрэ мафэхэм ехъулэу кадровэ политикэу иIэр, нэмыкIхэри. Ахэм Президентым джэуапхэр къаритыжьыгъэх.

Къэлогъэн фае къалэу Санкт-Петербург щыклогъэ Зэфэсым партией «Единэ Россием» и Апшъэрэ совет хэтышIтхэр икIэ-рыкIэу зэрэщыхадзыжьыгъэхэр. Ахэм зэу ащыш АР-м и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан.

(Тикорр.).

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Общественнэ-политикэ IофшIэным чанэу зэрэхэлэжьэрэм, парламентаризмэм хэхьоныгъэ егъэшIыгъэнымкIэ гъэхъагъэхэр зериIэхэм, хэдзакIохэм яфэдэхэр дэгъоу къызэригъэгъунэхэрэм ыкIи ильэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриIэу Iоф зеришIэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тамыгъэу «Закон. Пшъэрылхэу. Цыфыгъ» зыфиорэр фагъэшъошагъ Мыгу Рэщыд Сахьидэ ыкIом, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм бюджет-финанс, хэбзэлахэ ыкIи экономикэ политикэмкIэ икомитет итхьаматэ.

Тыныбджэгъу лъапIэу Мыгу Рэщыд Сахьидэ ыкIом медалэу «Адыгейм и Щытхъузахэ», Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тамыгъэу «Закон. Пшъэрылхэу. Цыфыгъ» зыфиорэр, щытхъуцIэу «Пшызэ шъолъыр изаслуженнэ псэолъэшI» зыфиорэр къызэрэфэгъэшъошагъэхэм фэшI тыфэгущыло. Псауныгъэ пытэ, насып иIэнэу, гушIуагъом, шIум ащымыкIэнэу, мамырэу псэунэу тыфэлъало!

Ныбджэгъухэр.

Президентым изэлуклэгъухэр

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан Мыекхопэ къралыгъо технологическэ университетым иректорэу Блэгъожь Хьазрэт тыгъуасэ Иофшлэгъу зэлуклэгъу дырилагъ.

Бэмышлэу университетым аттестациер зэриклужыгъэм ыкIи мыщ хэт медицинэ институтыр загъэпсыгъэр ильэси 5 зэрэхъуштым афэшI Тхьаклушынэ Аслъан ректорым фэгъушлуагъ. КъытIэхъухэрэ лэужжэм шIэныгъэ куухэр арагъэгъотынхэмкIэ Иофэу ашIэрэм осэшхо фишылъгъ.

— Непэ гъэсэнэгъэм исистемэ зэхъокIыныгъэу фэхъухэрэр УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевым инэплэгъу ригъэкIхэрэп, — къылуагъ республикэм ипашэ. — МКЪТУ-м аттестациер дэгъу дэдэу зэриклужыгъэр гъэхъэгъэшIоу пльытэн пльэкIышт. Джащ фэдэу врачхэр гъэхъазыргъэнхэмкIэ опытышхо зыIэкIэлъ Кубань икъралыгъо университет зэпхыныгъэу дытиIэр гъэпытэгъэн, ащ даклоу тэри ыпэкIэ тылбыклотэн фае.

Блэгъожь Хьазрэт къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, апшгъэрэ еджаплэм шеджэхэрэм шIэныгъэу аIэкIэлъыр зэгъэшIэгъэным пае бэмышлэу комисиe университетым щылагъ. Зэфэхьысыжъэу ащ фэхъугъэхэм уагъэразэу зэрэщыгъэр ыкIи апшгъэрэ еджаплэм гъогоу къыхихыгъэм тапэкIи темыкIэу, гъэхъэгъэшIухэр ышIыхэзэ ыпэкIэ зэрэпхыклотэщтымкIэ ректорым Президентыр къыгъэгугъагъ.

ЮпыIэгъоу къаритырым пае университетым Иоф шызышIэхэрэм ыкIи шеджэхэрэм аIэкIэ Блэгъожь Хьазрэт республикэм ипашэ «тхъауегъэпсэу» къырилуагъ. Уахътэ иIэ хъумэ, студентхэм залуигъэкIэнэу къыригъэблэгъагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Дунэе конференцием къыщалэгъыгъ

СПИД-м ыкIи зэпахырэ узхэм апэуцужыгъэнымкIэ Адыгэ республикэ Гупчэм иврач шъхъаIэ игуадзэу ЦыкIу Розэ тызэрэщигъэгъозагъэмкIэ, бэмышлэу Москва щыкIуагъ я III-рэ Дунэе конференциеу КъокIыпIэ Европэм ыкIи Гупчэ Азием ВИЧ/СПИД-м шапэуцужыгъэным епхыгъэ Иофгъохэм язэхэщэн ыкIи мы лъэныкъомкIэ Иофхэм язытет зыфэдэм зыщытегушылагъэхэр. Къралыгъо 60-м къарыкIыгъэ специалистхэр, шIэныгъэлэгъэхэр конференцием хэлэжъагъэх, нэбгырэ 800-м ехъу къырагъэблэгъагъ. Урысые Федерацием исубъект 70-мэ ялыкIохэр конференцием къэкIолIэгъагъэх. Ахэм ахэтыгъ Адыгэ Республикэм икIыгъэ ЦыкIу Розы.

Дунэе конференциер зыфэгъэхыгъэгъэ Иофгъом мэхъанэу иIэр непэ хэти къыгурэIо, тхъамыкIагъоу ащ къызыдихыгъэр тинэрылэгъу. Ар хагъэунэфыкIыгъ конференцием къыщыгушылэгъэ пстэуми. Общественнэ организациеу «Лига нации» зыфиорэм итхъаматэу, зэлъашIэрэ хирургэу Л. Бокерия ипсалъэ къышхыгъэщыгъ ВИЧ-инфекциер зылэ клэлэцIыкIухэм хирургием ылъэныкъокIэ ящыкIэгъэ ЮпыIэгъур ягъэгъотыгъэным епхыгъэ Иофгъохэм я IV-рэ зичэзэу Дунэе конференцием щатегушыIэнхэ зэрэфаер, ащ игъо зэрэхъугъэр.

ВИЧ/СПИД-м зы къралыгъо ыкIуачIэкIэ, ишIоигъоныгъэкIэ уфырикъунэу зэрэщымытыр, дунаим тет къралыгъо пстэури зэкъоуцомэ, зыгорэ къызыдэгъэгъхъун зэрэплэгъыштыр ары

зэфэхьысыжъ шъхъаIэу конференцием хэлэжъагъэхэм ашIыгъэр. Псауныгъэр къэхъумэгъэнымкIэ Дунэе организацием пшгъэрыл гъэнафагъэ зыфэшIыжы — ВИЧ/СПИД-м зиушъомбгъуныр 2015-рэ ильэсым нэс къызэтегъэуцогъэныр. Гражданскэ обществэм изэхэшыкI, ыкIуачIэ мы Иофым зэрэрихыIлэрэм мэхъанэу иIэри конференцием къышхыгъэщыгъ. Пчъагъэхэм къызэрагъэзлэгъорэмкIэ, ВИЧ-инфекциер иIэу дунаим мы лъэхъаным нэбгырэ миллион 33-рэ щэпсэу, мафэ къэс нэбгырэ мини 7-м а инфекциер яIэ мэхъу. Ау ахэм зэрэIэзэщтхэ Iээгъу уцыр джыри щыIэгон.

ЦыкIу Розэ къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, наркотикхэр зыхэзылхъэхэрэм япчъагъэ тыдэкIи зэрашхыахэрэр ВИЧ/СПИД-м икъэкIопIэ шъхъаIэу щыт. Джащ пае гъэсэнэгъэм иучреждениехэм профилактикэ ИофшIэным зыщыгъэушъомбгъугъэныр пшгъэрыл шъхъаIэхэм ашыщэу конференцием хэлэжъагъэхэм зэдаштагъ. Ащ иапэрэ лъэбэкъушIу хъунэу щыт клэлэеджакIохэр зэрырагъэджэрэ программэм (ОБЖ-мкIэ сыхъатхэм) ВИЧ/СПИД-м фэгъэхыгъэ профилактикэ ИофшIэныр къышхыгъэщыгъэ фаеу УФ-м гъэсэнэгъэмрэ шIэныгъэмрэклэ и Министерствэ зэрилгытэрэр. Ар зэрашIын фаем фэгъэхыгъэ рекомендациехэр гъэсэнэгъэмкIэ комитетхэм аIэклагъэхъагъ, клэлэгъагъэхэм агъэфедэн алъэкIышт методическэ материалри арагъэгъотышт.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэ.

ЯтIонэрэ еджэгъум фагъэхъазырыгъ

Адыгэ Республикэм и Къралыгъо Совет — Хасэм изичэзэу зэхэсыгъо тыгъэгъазэм икIыхъагъухэм адэжъ шыIэшт. Ащ зыфагъэхъазырзэ мы мафэхэм Парламентым икомитетхэм ащ халъхъащт Иофгъохэм зыщатегушыIэхэрэ зэхэсыгъохэр зэхэщт. Джащ фэдэ игъэкIотыгъэ зэхэсыгъоу бюджетфинанс, хэбзэлэхъ ыкIи экономикэ политикэмкIэ Комитетым шэклогум и 25-м иIагъэм комитетым хэтхэм анэмыкIэу, нэмыкI комитетхэм ятхъаматэхэр, депутатхэр, министрэхэм я Кабинет ыцIэкIэ Премьер-министрэу КъумпIыл Муратэ, финансхэмкIэ министрэу Долэ Долэтбый, экономикэ хэхъоныгъэхэмкIэ ыкIи сатыгумкIэ министрэу Матыжъ Аслъан, муниципальнэ къалэхэм ыкIи районхэм ялыкIохэр, нэмыкIхэу рагъэблэгъагъэхэр хэлэжъагъэх.

Зэхэсыгъом Иофгъуитф щыхэплъагъэх. Ахэм ашыщых Адыгэ Республикэм 2010-рэ ильэсымкIэ ыкIи план пIалъэу 2011-рэ ыкIи 2012-рэ ильэсхэмкIэ иреспубликэ бюджет ехыылIэгъэ законопроектэу блэкIыгъэ зэхэсыгъом апэрэ еджэгъумкIэ шаштагъэм ятIонэрэ еджэгъум тегъэпсыкIыгъэу хэплэгъэныр, шIокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ Адыгэ республикэ фондм 2010-рэ ильэсымкIэ

ыкIи план пIалъэу 2011-рэ ыкIи 2012-рэ ильэсхэмкIэ ибюджет ехыылIэгъэ законопроектым ятIонэрэ еджэгъум тегъэпсыкIыгъэу хэплэгъэныр, Адыгэ Республикэм и Законэу «Шъхъээзэкъо предпринимательхэм патентым тегъэпсыкIыгъэу хэбзэлэхъхэр къызэрыкIо шыкIэкIэ атыхэу гъэпсыгъэныр» зыфиорэм зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхъыгъ» зыфилоу апэрэ еджэгъум тельытагъэу министрэхэм я Кабинет къышагъэхъазырыгъэр, тызыхэт ильэсымкIэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ехыылIэгъэ законным зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхъыгъэр ыкIи тызыхэт ильэсым ибюджет мэзибгъум зэрагъэцэкIэжыгъэм ехыылIэгъэ отчетыр.

Зэхэсыгъор къызэIуиххэ бюджетфинанс, хэбзэлэхъ ыкIи экономикэ политикэмкIэ Комитетым итхъаматэу Мыгу Рэщыдэ къыгъэнэфагъ Адыгэ Республикэм 2010-рэ ильэсымкIэ ыкIи план пIалъэу 2011-рэ ыкIи 2012-рэ ильэсхэмкIэ иреспубликэ бюджет ехыылIэгъэу ятIонэрэ еджэгъумкIэ зытегушыIэщтхэ лъэныкъохэр, ащ ехыылIагъэу депутатхэм ыкIи министрэхэм я Кабинет гъэтэрэзыжыын 34-рэ къызэрэтыгъэр. Ахэм ашыщхэу

14-р бюджетым апэрэ еджэгъумкIэ зыщытегушыIэхэрэ Иофгъохэм яхыылIагъэх, адрэхэр ятIонэрэ еджэгъум тегъэпсыкIыгъэх.

Гъэтэрэзыжыын пстэуми ахэплъагъэх. ФинансхэмкIэ министрэу Долэ Долэтбый апэрэ еджэгъум епхыгъэ Иофгъохэм къафамыгъэзэжыы шIоигъоу къызэрэкIэлъэIугъэри мылкъур зыпIуагъэхъащт лъэныкъохэу депутатхэм агъэнэфагъэхэри, Премьер-министрэм Iуагъэу къытыгъэхэри къыдалытэхэи, бюджетым ехыылIэгъэ законным иапэрэ еджэгъу ехыылIэгъэ гъэтэрэзыжыынхэр шагъэзыягъэх. ЯтIонэрэ еджэгъум епхыгъэ предложение зыуIэ пхырагъэкIыгъ. Ащ тегъэпсыкIыгъэу агошын алъэкIыштыгъэу шыIэгъэ сомэ миллион 54-м миллион зытфых нахыбэкIэ депутатхэр хэмыIэбагъэхэу, адрэ къэнэгъэ мылкъур министрэхэм я Кабинет къытыгъэ гъэтэрэзыжыыныщым апэIуагъэхъащтэу агъэнэфагъ. Ащ тегъэпсыкIыгъэу Парламентым иIэшт зэхэсыгъом республикэ бюджетым ехыылIэгъэ законопроектыр къыхалъхъащт.

Джащ фэдэу ыпшгъэкIэ зыцIэ къышхыгъэу законопроектхэми ахэплъагъэх, ахэри Парламентым изэхэсыгъо къыхалъхъащтхэу унашъо ашIыгъ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Институтым юбилей фэгъэхъыгъэу

Гуманитар шIэныгъэхэм апылэ республикэ институтым ыныбжъ чъэпыогъум и 29-м ильэс 80 хъугъэ.

Ащ фэгъэхъыгъэ зэлукIэ мы мафэхэм Мыекхопэ къралыгъо технологическэ институтым изэхэсыпIэ зал щыкIуагъ. Шъыпкъэ, лъэпкъым икультурнэ, инаучнэ клэн зыщыгушхоигъэу ащ игупчэу щыт институтым юбилей ежъ иунэ щыхигъэунэфыкIынуу зэрэмыхъугъэр дэгъоп, унэ хъаф шIэныгъэлэгъэхэр, хъакIэхэр шызэлукIагъэх. Ау къэкIошт ильэс благъэхэм институтым гъэцэкIэжынышхохэу шыкIохэрэр аухынхэщ, ар ИофшIэлэ гупсэфыпIэ афэхъунэу мэгугъэх. Къэгущылагъэхэм а гупшысэри къыхагъэщыгъ.

ЗэлукIэр къызэIуихыгъ ыкIи научнэ-творческэ гъогоу институтым къыкIугъэм къытегушылагъ филологии шIэныгъэхэмкIэ докторэу, шIэныгъэлэгъ коллективым ипашэу Бырсыр Батырбий.

Ильэс 80-кIэ узэкIэлэбэжъмэ, зиИофшIэн шIу дэдэ зылэгъурэ нэбгырэ зытIушэу зэхэ-

хъагъэхэм къащегъи институтыр непэ клочIэхэу зылэ научнэ-ушэтэкIо учреждение хъугъэ. Институтым игъэпсынклэ ишIогъэшхо къэкIуагъ Адыгэ автоном хэкум изэгъэшIэн пылгыгъэ Обществэр. Ащ хэтыгъэх лъэпкъ интеллигенцием илыкIохэу Сихъу Сэфэрбий, Наурзэ Ибрахимэ, Iэшхъэмэфэ Даутэ, Цэй Ибрахимэ ыкIи нэмыкIхэр. Институтым ипэшагъэхэр, ащ иИофшIагъэхэр мы мафэм агу къагъэкIыжыгъэх.

Ащ ыуж институтым юбилейкIэ къыфэгущылагъэх АР-м гъэсэнэгъэмрэ шIэныгъэмрэклэ иминистрэ игуадзэу Алым Марыет, культурэмкIэ министрэу Чэмышъо Гъазый, АР-м и Къралыгъо Совет — Хасэм гъэсэнэгъэмкIэ, наукэмкIэ ыкIи иныбжыкIэхэм яИофхэмкIэ и Комитет ипашэу УдыкIэко Юрэ, Адыгэ къралыгъо университетым ипроректорэу КIэрмыт Казбек.

ЕтIанэ къэгущылагъэх шIэныгъэлэгъэхэу Гъыш Нухъэ, Блэгъожь Зулкъаринэ, МэщфэшIу Нэдждэт ыкIи нэмыкIхэри.

(Тикорр.).

МВД-м къеты

Шэклогум и 16-м къыщегъэжъагъэу и 22-м нэс бзэджэшIэгъи 179-рэ республикэм щызэрахъагъэу АР-м и МВД ыгъэунэфыгъ.

Чэщ-зымафэм къыкIошI Мыекхъуапэ иуголовнэ лъыхъон иИофшIэхэм мылкъушхо зыхэкIодэгъэ хъунокIэн бзэджэшIагъэ къызэIуахыгъ. Шэклогум и 16-м урамэу Хмельницкэм тет унэм хъунокIахэр шъхъаныгъупчэ IухыгъэмкIэ ихъи, доллар мини 2-рэ 800-рэ, дышгъэм ешIыкIыгъэ пкъыгъохэр ыкIи видеокамерэр рихыгъэх. Ащ къыкIэлъыкIогъэ мафэм хъунокIахэр къаубытыгъ. Ар инэIосэ хъульфыгъэм етыгъуагъэу къычIэкIыгъ. Къызалыхъум унэм рихыгъэхэр къыпкъырахыгъэх, джащ фэдэу хъульфыгъэм наркотикхэр ыгъэфедэхэу агъэунэфыгъ.

Шэклогум и 17-м милицием иИофшIэхэм оперативнэ-лъыхъон Иофтхъабзэхэр зэрахъэхэзэ, уасэ зылэ чыгъ лъэпкъхэр хэбзэнчъэу раупкIыхэу агъэунэфыгъ. Кошхэблэ районым щыщэу, ильэс 59-рэ зыныбжъ хъульфыгъэм ильэс реным чэтэхъо фабрикэу «Майкопская» зыфиорэм пэмычыжъэу Iут мээым уасэ зылэ чыгъ лъэпкъхэр щыриупкIыгъэх. ЗэкIэмкIи зэрэрэу сомэ миллиони 5,5-рэ ащ къыхыгъ. Мы хъугъэ-шIагъэм фэгъэхыгъэу уплэгъIунхэр макIох.

Шэклогум и 17-м Красногвардейскэ районным имилицие иИофшIэхэм оперативнэ-профилактикэ

Иофтхъабзэхэр зэхэщэхэзэ, я 5-рэ классым ис клэлэ Iэтэхъо нэбгыри 4-мэ селору Садовэм хъунокIэн бзэджэшIагъэ щызэрахъагъэу агъэунэфыгъ. Селом щыщ бзылфыгъэм ишапIэ чIахъэхэи товар лъапIэхэр чIахыгъэх. Мы уахътэм предпринимателым зэрэрэу рахыгъэр агъэунэфы.

Шэклогум и 16-м Мыекхопэ районным ит станицэу Кужорскэм еклурэ гъогум автомобилъхэр шызэутэкIыгъэх. Кошхэблэ районным щыщэу, ильэс 25-рэ зыныбжъ клэлаклэр ВАЗ-2101-м исэу Мыекхъуапэ ылъэныкъокIэ къаклозэ, гъогурыкIоным ишапхъэхэр ыукъохи, ыпэкIэ къачэщыгъэ «Семеркэм» еутэкIыгъ. Ащ къыхэкIыкIэ «Семеркэм» иводитель ыжэпкъ зэриутыгъ, хъугъэ-шIагъэр зыпкъ къыкIыгъэ водителым къыдисыгъэ бзылфыгъэм ышгъхэ ыгъэфыкъуагъ.

АР-м и МВД ипресс-къулыкъу

Тиныбджэгъоу Нэпсэу Нихъад янэ идунай зэрихъожыгъэм фэшI тыгу хэкIэу тыфэтхъаусыхэ. ЩымыIэжыым Тхъэм джэнэтымкIэ ыгъэгъушIошт быслымэмнэ ащыщ ышIынэу тыфэлъаго.

Ныбджэгъу куп.

«Адыгэ макъэм» иныбджэгъушIоу Нэпсэу Нихъад янэ идунай зэрихъожыгъэм фэшI лъэшэу тыгу къеуу тыфэтхъаусыхэ. ЩымыIэжыым Тхъэм джэнэт лъапIэр къырет.

«Адыгэ макъэм» иредакция иИофшIэхэр.

Гуманитар ушэтынхэмклэ АР-м иинститут ильэс 80 хьугьэ

ШІЭНЫГЪЭР — ЩЫПЭНЫГЪЭМ ИКЪЭКИУАПИ

Гуманитар ушэтынхэмкӀэ Адыгэ республикэ институтэу КӀэрэщэ Тембот ыцӀэ зыхьырэр кызызылаухыгӀэр ильэс 80 зэрэхуыгӀэр игъэкӀютыгӀэу хагъэунэфыкӀыгӀ. Ар кыдэтлъты-ти, шӀэныгӀэлэжмэ талукӀагӀ. ЯмэфкӀӀ адэджо-цыгӀэм, шӀытхум зыдэтымыгӀэхьыгӀу лӀэхъа-ным епхыгӀэ юфыгӀоухэм талыӀэсыгӀ.

Шэныгээлэжь. Сыда а гу-
щы!эмк!э кьат!о тш!оигьор?
Ащ фэдэ сэнэхьатыр кыхьэзы-
хыгьэр хэта зыфэдгьадэрэр?

— Шэныгыгээжымэн тофзу
ышлэрэр кэмылыагыоуи бэрэ
кыхэккы, — ело республикэм
гуманитар ушэтынхэмккэ иин-
ститут тедзаплэмккэ иотдел
ипашэу Цуекыо Алыи. — КИэ-
лэегаджэхэм яшлэныгыэ зы-
цыхагыэхорэ институтым, АР-м
гыээныгыэмрэ шлэныгыэмрэккэ
и Министерствэ, нэмыкхэмн
тоф ащыслагы.

— *Джырэ уахътэ узылут
ІнэтІэр кызырыкІон. ШІэ-
ныггэлэжъмэ атхырэр те-
дзапІэм кыыцыдэбгэкІыныр
хыылъэба?*

— Ёшланыр пшлогъэшлэгъон зыхьуклэ, кыныгъохэр нахь Ёшлэхуэ кызызонэкыхь. Тишланыгъэлэжэмэ атхыгъэмэ сяджэзэ, дунайр гуклэ кызыз-пэсэклухь. Наукрэ уикласэмэ, уадыгэу уилъэпкырэ уиреспубликэрэ уафэгумэкIымэ тишланыгъэлэжхэмэ Ёшлэнэу агъэдакIэрэм урыгушхон фаеу сэлъытэ. Адыгабзэм, литературэм, тарихьым, шэн-хабзэхэм, экономикэм, философием, фэшъафхэмэ яхьылIэгъэ тхыгъохэр кыхьэтэутыхь.

фэшъхъафхэм ныбжьыкIэхэр
афагъасэх.

Ансамблэхуу «Казачатэмр»
«Мыекьуапэ инэфыльэхэмр»
кьэзэккьыи адыгэ кьашьох-
хэр кьыздэащых, культурэм
имамлхэмккэ лъэпкь шэн-хаб-
зэхэм ккэлэеджаккхэр афагъа-
сэх. Наукэм пылхэм зэгъап-
шэнхэр ашых, яушэтынхэм
яхьылгэгъ тхыгэхэр кьыда-
гэккых.

Экономикэр зыгъэпытэрэр

КІэм лыхьхурэм, Иофшагъэу иІэр кІэзыугъуаерэм экономикэр егъэпытэ. Гуманитар ушэтынхэмкІэ институтым экономикэмкІэ иотдел ипашэу ЛэпцІэрыкъо Муратэ ыбгъыкІ. Экономикэ шІэныгъэхэмкІэ кандидат.

Исэнэхьат ащ анахьзу кы-
хигьэщырэр шы́лэныгьэр
псынклэу зэрэ́лькылатэрэр
ары. Шлэныгьэлэ́жым эконо-
микэм ехьылэ́гьэ зэфхьы-
сыжь гьэ́шлэгьонхэр ы́шлынхэ
елъэкы, ау ар шы́лэныгьэм
щигьэфедэн ымы́льэклэуи
кы́ыхэкы.

— Мэзи 6-кIэ е зы ильэскIэ ушэтынэу сшIыгъэр жъы хъоуи кыхэкIы, — ело ЛъэпцIэрыкъо Муратэ. — Ащ пае сыгу згъэ-кIодырэн. Наукэр пшээхъум фэдэу зэпшылагъэшъ, тапэкIэ чыжэу тэплъэ.

2000-рэ илээсэм Адыгейм и Президентуу шытыгыгэз Джарымэ Аслан Юфы зыригыэшИи, экономикэм пылгышт отдeлым фигээзэгэагэ ЛээнцIэрыкбо Муратэ. Отдeлыр зыпкэ итэу лэжэным фэшИ институтым илээхэгэтэтхэм зэхэщэн Юфыгыохэр зэрэхэх.

Шьольгър экономикэм зегъушъомбгъугъэным М. Лъэпцърыктор пылъ. Фермерхэм, нэмык! чыгулэжхэм, заводхэм алутхэм экономикэмкIэ хэхьоньгъэхэр ашынхэм фэшI дунзэ опытуу шыIэм зыщегъэгъуаз. Наукэмрэ шыIэныгъэмрэ зэрзэпхыгъэхэм бэкIэ елсын-тыгъэшт экономикэм инеушрэ мафэ зыфэдэщтыр. Лъэпцърыкыо Муратэ ушэтын гъэшIэгъонхэр ешIэхэшъ, шIушIагъэкIэ шыIэныгъэм кышцетэ-жынуу фэтэлэ.

Ямэфэкл маф

Гуманитар ушэтынхэмклэ республикэ институтым иди-ректорзу Бырсыр Батырбый аш игуадзэу Мамый Руслъан, шІэныгълэлжыхэу Тхьаркьохьо Юныс, Бэджэнэ Муратэ, Гьыш Нухьэ, ЕмтІыль Разыет, Цуекьо Нэфсэт, Хьанэхуу Руслъан, Пэнэшбу Аскэр, нэмькІхэми ямэфкІ зыфагъэхьазырзэ гушылэгъу тафэхьугъ. ІофшІэныр яхьоишъ, ямэфкІ мэфэ кьызэрыкІом фзыгыадэхэрэр кьахэкІыгъэх. ШІэныгъэу зэрагъэгьотыгъэр шыІэныгъэм кьышятэжыыз, бэгъашІэ хьунхуу афэтІо.

ЕМТИЛЪ Нурбый.

Сурэтхэм арытхэр: гумани-
тар ушэтынхэмкIэ институ-
тым илофышIэхэр.

— Илээс 80-кIэ узэкIэIэ-
бэжмэ, институтым ишээр-
рылхуу иIагэхэмрэ уахытэу
тызыхэтымрэ бэкIэ зтэ-
кIыхэми, анахыу кыхэхбгъэ-
щы ишIаигъор кытаIоба.

— Институтыр кызызыл-уа-
хым еджаки тхаки цыф
жугуэхэм ягъэшлэгъэным,
егъаши тимылэгъэ тхылгхэр
кыдэгъэкыгъэнхэм, урысы-
бзэккэ кыхаутыгхэр адыга-
бзэккэ эдзэккыжыгъэнхэм
апылгыгъэх. Наукэм ылъэны-
ккэккэ апэрэ Иофшлагъэхэр
зилагъэхэм ащыщыгъэх Сихуэ
Сэфэрбый, Ишъхэмэфэ Даутэ,
Нэмытэккэ Юсыф, КIэрэшэ
Тембот, ХьэтIэнэ Абдулахь,
нэмыкIхэри. Н. Яковлевымрэ
Д. Ишъхэмафэмрэ бзэм ехы-
ллагъуэ зэдатхыгъэхэм мэхъэ-
н ин ялагэ еджаплэхэм тыбзэ
ащызэрагъэшлэным пае.

ЩылакIэу тызыхэтым зэхьо-
кIыныгыабэ фэхьу. Егъэджэн-

— *Наукэм ылъэныкъокIэ институтым лъэпсэ пытэхэр ышIыхэу сыдигъуа зыригъэжсыгъэр?*

— 1969 — 70-рэ ильэсхэр ары. 1966-рэ ильэссым нэс адыгабзэм изгэшлэн фэгъхыыгъэ научнэ Юфшлэгъэ 20, гуцылалъхэхуэ 7 кыхаутыгъагъэх. 1970-рэ ильэссым хэгъэгу ыкли дунэ мэхъанэ зилэ конференцихэр, нэмык ззыхэхэр ззыхэхэ. Зэхьоклыныгъэхэм шуагъуэ кыатырэр цыфмэ янэрылзэгъугъ.

— Щысэ заулэ кыытфэ-хыыба?

— 1969 — 2009-рэ ильэсхэм
бзэм иотдел тхыль шъхьафэу
48-рэ кыдыгъэкыгъ, наукэм
ехылыгъэ статья 200-м ехъу
а тхылымэ къадэхьагъ.

— Алы, 1969 — 2009-рэ
ильэсхэм тхыль 250-рэ,
гуцылэлэ 11, монографии
63-рэ кыыдэжсүүгээк Иыгэу

кысэпIуагъ. Ар дэгъу, ау
гушIуIальэхэр, Урыс-Кавказ
заом ехьылIэгъэ тхылъхэр,
тарихъыр IуиIу, шып-
къагъэ хэлъу къэзыIотэрэ
тхыгъэхэр цIыфмэ афикъу-
хэрэн.

— Ар анахьзу тызыгъгумэ-кырымэ ащыш. Редакционнэ-тедзэплэ отделым кышчыздэ-лажэ Доле Рузанэ. Иорыш, бэмэ кэшакло, зэхэшакло афэху. Цыфмэ нахь яшыклэгъэ тхыльхэр кыдэдггэклынхэм гэри тыпыл, ау тызэрэфеау Iofxэр зэпыфэхэрэп. Бэрэ Iofxыдашлагъэу «Адыгабзэм изэхф гушыпаль» ылоу томиш хьурэр 2010-рэ илъэсым кыдэдггэклышт. Орфографием, тарихым, экономикэм, нэмыхэм яхьылагъэхэр тэгъэхьазырых.

**Славян
культурэм
фэлажъэ**

Гуманитар ушэтынхэмкӓ институтым 2005-рэ илъэс-ым кышгегъжыагъуу славян культурэм иотдел юф шешӓ. А лъэхъаным Адыгейм и Президентуу щытыгъз Шьэумэн Хьазрэт шӓныгъэлъжӓхэм залокӓм отдыр кыжьзыхуыгъным кӓшакӓ фӓхьуыгъагъ.

— Адыгейм лэпкь зэфэшхьафэу ихэм эдалэжыгыгэу ялэм шыщ згурыоныгэр, — ело славян культурэм иотдел ипашэу Наталья Денисовам. — Изынынгь тхэлэу тызэдэпсэуным фэшл нэкэм пышагэ-

хэм ушэтынхуэ, зэфэхьысыжьхуэ ашхырэм осэ ин етэты. Адыгэхэмрэ славинхэмрэ якультурэ зепэблагъэ зышхырэмэ ащыщ зым зыр кхырыплхыгъэ лэпкхэм тарихъ гъогоу къакхыгъэр зэрэзэрагъашхырэр.

Къэзэкъ культурэм ифестиваль илъэс 18 хьугъэу Мыекӕпӕ районӕм щыццхашӕ. Ащ шӕныгъӕлӕжъу Наталья Денисовар, Парламентыӕм и депутатӕу Евгений Саловыр, композитор цӕрылоу Кӕык Хъисс, нӕмыкӕхри чанӕу хӕлажӕх. Конференциехӕр фестиваль пӕпчӕ щыццхашццӕ, тарихъым, культурӕм игъӕкӕтыгъӕу аегушцӕх. Музыкальнӕ искуссвӕм цыфхӕр зрӕццӕфӕххӕр фестивалым кыхццӕ.

Наталья Денисовæ зæри-
лътæрæмкæ, ац фæдз лъæпкæ
зæхæхæр тишкæгæх. Куль-
турæу ялæр кызыфæуатæзз,
щылæныгæм илæныкæ зæ-

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзыгъэкырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ИофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
къэгъухэм адырIэ
зэхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур. Крес-
тьянскэр, 236

**Редактор
шъхьалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакционер
зидышIэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжэ зы-
хьырэ секретарь:
52-16-77.

E-mail:
advgvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**
Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиоэкэтын-
хэмкIэ ыкIи зэльы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплIэ гъэоры-
шIапIэ, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышъып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкIэ къзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кIыжэ ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажэхэр-
рэмрэ яеплъыкIэ
зэтемыфэн ылъэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхьырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
аIэкIэдгъэхьа-
жыыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
5675
Индексхэр
52161
52162
Зак. 4203

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

НЫМ ИСАУГЪЭТ ТИШЫКIАГЪ

**Мыекъуапэ Ным исаугъэт щыгъэуцугъэным фэгъ-
хыгъэ тхыгъэхэр «Адыгэ макъэм» зэп къызэрэхэты-
утыгъэхэр. Культурэм илофышIэхэм, гъэзетеджэхэм
ащ еплъыкIэу фыралэми бэрэ игугъу къэтшыгъ.
Арэу щытми, Иофхэр зэрэлъыкIуатэхэрэм тагъэразэ-
рэпышъ, къыхэтыутыгъэхэм къафэтэгъэзэжы.**

КIуапIэ хъушта?

А упчIэми тегъэгумэкIы. Са-
угъэт макIэп Адыгеим итыр.
Мыекъуапэ дэтхэм тяплъышъ,
щыкIагъэ зыфэтлэгъоу къахэ-
кIырэр макIэп. Къэлэ парк гуп-
чэм щыолъэгъух Нэгумэ Шорэ-

Ным нахъ лъапIэ щымыIэу
тхакIохэм, композиторхэм, сурэ-
тышIхэм, архитекторхэм алъы-
тэ. Ным ятворчествэ къызэри-
гъэбаирэр ялофшIагъэ къыща-
гъэлабгъозэ, гупшысэ гъэшIэ-
гъонхэм тафащэ. Укызыщы-
хъугъэ Родинэр, уикъалэ, уикъо-
джэ гупсэ къэубгынэнхэ, пхъо-
жыынхэ плъэкIыштэу тэломи,
Ным екIолIагъэу фэтшырэр нэ-
мыкI дэд.

Псэ къыуити, Ным укыигъэ-
хъугъ. Ныр — зы. Уянэу укы-
зылфыгъэр пхъожыынэу Тхъэми
амал къыуитын ылъэкIыштэп.
Нарт эпосым къыщыублагъэу
сид фэдэ лъэхъанэ тыкытегу-
щылэштми, Ным щыIэныгъэм
чыплIэхэу щыриI.

Фашист техакIохэр къыттеба-
нэхэ Хэгъэгу зэошхор къызе-
жэм, Ныр Родинэм фэдэу цыф-
хэм къызэрджэрэм фэгъэхьы-
гъэ сурэтыр чыплIабэмэ къаща-
гъэлабгъоштыгъ. Фашист хъун-
кIахэм апэуцужыынхэу заом
имашIо хэхъанхэм фэхъазыр дзэ-
кIолIхэм Ным исурэт, ащ иобраз
анэгугъ кIэтыгъ.

Лъэпкъ пэпчъ къырыпшIэ-
жыынэу шэн-хабзэхэр хэлъых,
теплэ хэыгъэ иI. Адыгэ бзыл-
фыгъэм — Ным иобраз сылгы-
хъоу бэрэ уахътэ къысэкIу. Адыгэ
Республикэм и Лъэпкъ музей сы-
зыкIокIэ хъаку машIом кIэлъы-
рыс нэнэжыым исурэт жьы къэ-
сымышъу сеплгы, сидэгущыIэу
къызыщызгъэхъузэ, пшъерыхъ-
пIэу зэрысыр къэсеплгыхъэ.
Сянэу дунаим ехыжыгъэр ащ
ехыщыр унэм зэрэщызекIо-
штыгъэр, гум кыкIырэ гущыIэу
къысилоштыгъэхэр стхъакIумэ
икIыхэрэп, тьянэ ымакъэ сщы-
гъупшэрэп.

ЩыIэныгъэм иуниверситет

— *Сянэ апшъэрэ еджа-
пIэ е техникум къыухы-
гъэп шъхъае, Iушъу щыт, —
къысилогъагъ зэгорэм ти-
шIэныгъэлэжымэ ащыш. Сэ
сяни ащ фэгъадзэ, щыIэ-
ныгъэм иуниверситет чы-
лэм щикIугъэу слъытэ-
штыгъ. ШIэныгъэу зэригъэ-
зотыгъэмкIэ тинIугъ.*

Джырэ лъэхъан диным зы-
къырагъэлэжыжы. Къуаджэхэм,
къалэхэм мэщытхэр къащызэ-
Iуахыгъэх. Цыфыбэ непэ ачIэ-
мышъэми, неущрэ мафэ яI. Ди-
ным илофышIэхэр шъхъэхыгъэу
мэлажъэх. ТхъэрыIо зымыIэм
пшъыпкъагъэ имыIэу адыгэмэ аIо.
ШIошъхъуныгъэ зыхэлъ гущылэ
пытэр цыфым къыIо зыхъукIэ,
Ным ыцIэкIэ еIо. АщкIэ къэгъэ-

шъыпкъэжы Ныр зэригъэлъа-
пIэрэр, Ныр бгъапIэ зэрэмы-
хъуштыр, Ным сыдигъуи лы-
тэныгъэхэу фэпшып зэрэфаер.

Ным щыIэныгъэр зэрилъэ-
гъурэ шыкIэр тэ, хульфыгъэ-
хэм, егъашIи къыдгурымыло-
штэу къытэзылорэ бзылфыгъэ-
хэм талокIэ. Ары. Ныр хъушъ-
хъафыкIыгъэу мэгушшысэ. УепIу,
гъогу дахэ утырищэ шIоигъоу,
шIэныгъэу, гъэсэныгъэу Ным
иIэр щыIэныгъэм къызэрэхихы-
рэ шыкIэр егъэшIэрэ хырыхы-
хъэу, шъэфэу зылорэмэ адебгъэ-
штэныр нахъ тэрэз.

Зышагъэуцущт чыплIэр

*«НыбжыкIэмэ зекIокIэ
дэйхэр ятэлъэгъулIэх, мэ-
хъуанэх, мэтыгъоух, кIэным
ешъоух, къалэм цунэ дэпкъ-
хэм атетхэх» оIокIэ сыда
щыIэныгъэм зэхъокIыны-
гъэу фэхъуштыр? Зыгорэхэр
тэубых, мыхъо-мышIагъэу
зэрахъагъэм тытегушъыIэ,
«щыбзэ нэдым кIэтэгъэ-
кIых», ау ащ шIуагъэ къе-
тыми сшIэрэп.*

Ным исаугъэт Мыекъуапэ ша-
гъэуцунэу зыфежъэхэкIэ чыплIэу
ащ фыхахыштым дэгъоу темы-
гупшысэ хъуштэп. Къогуапэ го-
рэм теплэ гъэшIэгъони имыIэу
Ным исаугъэт къыщызIуахэм
— Iуныгъэ мэхъанэу культурэм
иIэр хэпшыкIэу чIинэшт.

Къэлэ паркым е парк дэхъапIэм
чыплIэ къышамыгъотмэ, филар-
монием дэжэ ущылъыхъун, Ным
фэшъошэ чыплIэ къыщыхэпхын
плъэкIышт. Ащ синыбджэгъухэр
сигъусэхэу зауэрэ сеплгыгъ, си-
гупшысы къыздагъоштыгъ.

рэ Шэуджэн Мосэрэ ясаугъэтхэр.
М. Шэуджэныр апэрэ револю-
ционерэу зэрэщытыгъэр, пыйхэм
зэрякIодылагъэр мыжъом те-
тхагъ. Нэгумэ Шорэ шIэныгъэм
зэрэпылгыгъэр, ищыIэныгъэ гъо-
гу зыфэдагъэр тетхагъэпышъ,
блэкIырэ цыфхэр саугъэтым
емыплъыхъу, мэхъанэ икъу ра-
мытэу тырехъылIэ. КIэрэщэ Тем-
бот исаугъэтэу парк дэхъапIэм
щытым шъхъафэу тытегушъыIэ-
ныр нахъ тэрэз.

Мемориал комплексышхо
Мыекъуапэ итемыр лъэныкIо
щагъэпсыгъ — ар лIыхъужыны-
гъэм, хэгъэгур къаухъумэзэ зыпсэ
зыгъыгъэхэм афэгъэхыгъ. Темыр
Кавказым щыкIогъэ чыплIэ зао-
хэм ахэкIодагъэхэм, Афганистан
щыфэхыгъэхэм ясаугъэтхэри
Мыекъуапэ дэтых. Летчикхэм
апае самолетышхо къалэм зэрэ-
щагъэуцугъэми тыщыгъуаз. Ни-
колай Чудотворцэм исаугъэ-
ти Адыгэ Республикэм икъэ-
лэ шъхъалэ чыплIэ щырагъэгъо-
тыгъ.

Адыгэ чыгур лIэшIэгъу зэфэ-
шъхъафхэм къаухъумэзэ фэхы-
гъэхэм апае саугъэт Мыекъуапэ
щагъэуцунэу фежъагъэх. «Ти-
къалэ саугъэтэу дэтыр икъушт-
ба?» зыIоштхэри къызэрэтхэ-
кIыштхэр тэшIэ. Ари къыдэтлгы-
тэзэ, археологхэм, архитектор-
хэм, сурэтышIхэм гукIэ зафэтэ-

гъазэ, Ным исаугъэт пае къыд-
дырагъаштэ тшIоигъоу.

Саугъэтым мылкъоу пIуухъа-
щтыр къэдгъотын тымылэ-
кIыштэуи Iлорэп. Къэплгытэмэ,
Мыекъуапэ саугъэтэу дэтыр бэп.
Къалэм шагъэуцуным фэшI Ио-
фым кIэщакIо фэхъуштыр къыт-
хэкIыштых. ТелъхъапIэхэм алъы-
хъуштыр, къытпэуцущтыр къы-
зэрэхэкIыштыхэми тегупшысэ.
Ахэр бэкIэ тэщ нахъ макIэхэщы,
акъыл зыхэлъ гупшысэр зэхъа-
гъэхыным тыфэхъазыр.

— Ным исаугъэт Мыекъуапэ
шагъэуцунэу тэрэшIи зэрэтфэ-
лэкIэу тыхэлэжъэшт, — къы-
таIуагъ культурэм щыцIэрылохэ
СтIашъу Юрэ, Бырсыр Абдулахъ,
Къат Теуцожэ, нэмыкIхэми. Ар-
хеологэу Тэу Аслъан Ным иоб-
раз къыпкъырыкIызэ, саугъэтыр
итеплъэкIэ зыфэдэштым егу-
пшысэ, нарт къэбархэмрэ лъэ-
хъанэу тызыхэтым ихъугъэ-шIа-
гъэхэмрэ зэрегъапшэх.

Ным исаугъэт ыпашъхъэ па-
триотическэ Iуныгъэм, культу-
рэм, ныбжыкIэхэм, шIэжыым,
фэшъхъафхэми афэгъэхыгъэ
зэлукIэхэр щызэхашэнхэ алъэ-
кIышт. Дзэм къулыкъушIэ Iлорэ
кIалэхэр шагъэкIуатэхэуи къэт-
лэгъужыын. Шъхъэгъусэ зэфэ-
хъугъэ ныбжыкIэхэм, сабий
къызыфэхъугъэ ны-тыхэм къэ-
гъэгъэ Iарамхэр кIэлъыралъхъэ-
мэ гушIуагъоу нэмыкI къытфи-
хыштытэп.

ФапшIэрэр пые хъуштэп

*Къын зиIэ цIыфыр —
ИофшIэным, еджэным, гум
ихъыкIырэ гупшысэхэр зы-
горэм дзыгъошъы зышIоигъо-
хэри Ным исаугъэт къызе-
кIуалIэхэкIэ, зылыхъухэрэ
джэуапыр агъотыным фэшI
лъэгъоу нэфым техъанхэу
амал зэрагъотылIэжыштыт.
Ным сьд фэдиз фэпшIагъэ-
ми, лые хъуштэп.*

Уянэ къыолъэгъуфэ уемыжэу
Iэпылэгъу фэхъу. Адыгэхэм жьы-
хэр агъэлъапIэх, тьянэж-тятэжъ-
хэр лъэIуахIохэу урамым тел-
гъэсыхэрэп. Ар зыдэтэшIэжыми,
Ным, жьым нахъ тафэгумэкIын
зэрэфаер зыщыдгъэгъупшэрэп,
Адыгэ Ным иобраз саугъэтым
къыгъэлъэгъоштыт? Лъэпкъэу
къытхэсмэ яшIоигъоныгъэхэр
къыдэтлгытэштэ? Ахэр упчIэ
шъхъафых, джэуап къафэдгъотын
тлэкIыштыт.

Жэнэ Къырымызэрэ Тхъабы-
сымэ Умаррэ зэдаусыгъэ ордэу
«Синанэр» дунаим щIэу. Урыс-
хэм, абхъазхэм, къэндзалхэм, нэ-
мыкIхэми «Синанэр» адыга-
бзэкIэ къаIо. ЛъэкI зиIэхэм Ным
исаугъэт къуаджэхэм ашагъэу-
цущтыми сшIэрэп. Апэрэ саугъэ-
тыр Мыекъуапэ лъэгъупхъэу
къыщызIуахы сшIоигъу. Псыдэ-
фыехэм (фонтанхэм) тикъалэ
къагъэдахэ, ахэр цыфмэ кIуапIэ
ашыгъэх. Ным исаугъэти тищы-
кIагъ, тыгъэм инэбзыйхэм къа-
гъэшIэгъэу ар щэрэт.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Баскетбол. Апшъэрэ купыр

ХъакIэмэ ахыгъ

**«Динамо» Мыекъуапэ — «Воронеж-СКИФ» Воро-
неж — 70:98.**

Шэклогум и 24-м Мыекъуапэ щызэдешIагъэх.
Тыгъуасэ командэхэр ятIонэрэу тикъалэ щызэлукIагъэх.